

Svensk Medeltid.

Politisk struktur:

- a) Makten delas av olika ätter. Dessa kan liknas vid stora familjer, Maffia.
- b) Dessa ätter slåss om kungamakten.
- c) Kyrkan vill stå utanför kungamakten. Biskopar.
- d) Adeln vill också ha makt. De organiserar sig i Råd, början till vår riksdag/regering. Adeln består av stormän.

Kyrkan: Får skattefrihet vid kyrkomötet i Skräninge 1248. Kyrkan skiljs ifrån staten.

Adel: Får skattefrihet 1280 Alsnö Herredag. Detta möjliggör ekonomisk makt åt Adeln.

Borgare och

Bönder: Dessa får inflytande först senare. Arboga 1435 räknas som den första riksdagen där även bönder och borgare får göra sin röst hörd.

Vad det gäller handel så har HANSAN väldigt stor makt i Östersjön

Kungamaktens framväxt:

- a) Under vikingatiden styrs Sverige av rivaliserande småkungar. Någon svensk kung kan man inte tala om.
- b) Att utse den första svenska kungen är svårt. Jag vill börja med **Birger Jarl**, han har makt över hela Sverige och får väl ses som en av de första svenska kungarna.
- c) **Birger Jarl:**
  - På 1230-talet leder Birger Jarl ett korståg mot de hedniska finnarna.
  - Under 1250-talet tar han makten över Sverige.
  - Jarl är inte hans efternamn utan en politisk titel. Birger Jarl är alltså en adelsman som tar makten.
  - År 1250 börjar han bygga Stockholm.
  - Birger Jarl inleder ett samarbete med Hansan. Detta retar och skrämmer många andra stormän.
  - Birger Jarl mördas av andra stormän 1266.
  - Mordet leder till inbördeskrig i Sverige.
- d) **Magnus Ladulås:**
  - Son till Birger Jarl.
  - Väljs till Kung 1275.
  - Ladulås är ett tillnamn, han hette egentligen Magnus Birgersson.
  - Magnus Ladulås ger adeln skattefrihet 1280 på Alsnö herredag.
  - Han har tre söner: Birger Magnusson, Erik Magnusson och Valdemar Magnusson.

- Sönerna slåss om makten.
- 1302 blir sonen Birger kung. Bröderna sura.

e) Håtunaleken och Nyköpings gästabud.:

- Läs ur Vilhelm Moberg s 151.

f) **Magnus Eriksson:**

- väljs till Kung över Sverige och Norge 3 år gammal 1319. Landet styrs av en förmyndarregering (Torgils Knutsson 1319-1332).
- Viktiga händelser under Magnus Erikssons tid:
  - 1323 Freden i Nötebro med Ryssland. Gränsen mellan Finland, som blir Svenskt och Ryssland avgörs.
  - 1332 Magnus köper Skåne för 34 000 mark. Detta ger Magnus väldiga ekonomiska problem.
  - 1335 avskaffar Magnus Eriksson trälldomen. Framtill dess har alltså Sverige haft slavar...
  - 1350 Sverige får sin första Lands lag. Alltså en lag som gäller över hela landet!!!
- Under Magnus Erikssons regenttid upplever Sverige en kulturell guldålder.
  - Erikskrönikan skrivs, en av de första berättelserna om svensk historia fram till Magnus Eriksson.
  - Domkyrkor anläggs.
  - Kungliga slott byggs.
- Men han har diverse problem också:
  - Digerdöden drabbar Sverige.
  - Danmark anfäller Sverige. Svenska stormän passar på att ta makt ifrån Magnus Eriksson.
- 1364 blandar sig Hansan in i svensk politik och tillsätter en tysk kung.
- Magnus tillfångas och sätts i fångenskap på Stockholms slott, där han dör 6 år senare.

g) Albrekt av Mecklemburg.

- Det var han ifrån Herman Lindquists program om Margareta.
- Margareta spelar en stor roll här.
- Margareta var gift med Magnus Erikssons son Håkan Magnusson av Norge. Hon blev när Håkan dog drottning över Danmark och Norge.
- Albrekt tillsätts av svenska stormän som samarbetade med den snorrike fetsnåle Bo Jonsson Grip.
- För att styra Sverige så inkallar han tyska knektar, dessa beskrivs som Rovfåglarna i svensk historia.
- När Bo Jonsson Grip dör så ska hans väldiga rikedom delas upp, för att hindra Albrekt så ger man makten till Maggan.
- Margareta blir Drottning över Sverige, Norge och Danmark.

h) Drottning Margareta 1389 - 1412.

- Hennes stora bidrag till historien är KALMARUNIONEN.
- Kalmarunionen 1397 är en omstridd överenskommelse mellan stormän i Sverige, Norge och Danmark. Man vet inte riktigt om den verkligen genomfördes eller om den stannade vid skrivbordet.
- Tanken var att Sverige, Norge och Danmark skulle bilda en Union, med en regent och att denna union skulle vara en maktpol emot Hansan.
- Faktum är att Norden kommer att styras av en regent i nästan hundra år.
- Margareta var samarbetsvillig med Adeln, men genomförde även en reduktion. Reduktion innebär att kungen/drottningen tar tillbaka storgods och mark till kronan från adeln. Adeln hade fått dessa gods som betalning för krigsinsatser.
- Få saker gör adeln så arg som att ta gods ifrån dem.
- Samtidigt samarbetade Margareta med Rådet i sina beslut. Rådet är en samling adelsmän som kan liknas vid dagens regering, med den stora skillnaden att Rådet hade inte mycket makt. Makten låg hos regenten.
- Margareta dog 1412.

i) Erik av Pommern.

- Regerar jämte Margareta under ett antal år. (Detta är inte viktigt, men jag har tagit med det eftersom det förklarar varför årtalen inte stämmer.

- Erik av Pommern startar krig emot Hansan.
- Detta krig kostar väldiga mängder pengar.
- För att få in pengar så måste han driva in skatt. För att driva in skatt krävs det fogdar. Dessa fogdar måste vara lojala mot Kungen.
- Erik av Pommern tar hjälp av utländska fogdar, detta retar de svenska stormännen som känner sig åsidosatta.
- För att kunna regera med en stämmig adel så måste Erik försöka göra sig enväldig. Alltså avskaffa Rådets inflytande.
- Han försöker även att styra kyrkan.
- UPPROR. Engelbrektsupproret 1434. Leds av Engelbrekt Engelbrektsson.

j) Engelbrektsupproret 1434.

- Är det en bonderesning eller ett maktspel av den svenska adeln att komma åt makten? Faktum är att båda svaren är rätt. Bönderna anslöt sig till upproret mot elaka fogdar och adelsmän som plågade dem. Bönderna var hårt drabbade av den handelsblockad som Hansan utsatt Sverige för i samband med Erik av Pommerns krig. Denna blockad ledde till svält.
- Vidare stödde många adelsmän kampen mot vissa utländska fogdar och kampen emot de fogdar som stödde unionen.
- Engelbrektsupproret ses i svensk historia som en bonde revolt emot förtrycket, även svenska nationalisterna har utnyttjat upproret som ett bevis på svensk vilja att kämpa mot utländska förtryckare.
- Upproret sprider sig i landet. Kung Erik ser sig tvungen att förhandla med Engelbrekt.
- Erik av Pommern tvingas att dela makten med adel.
- Sveriges första Riksdag 1435. Första ??? Riksdag???
- Mordet på Engelbrekt. Läs sid 39 Moberg.

k) Kristoffer av Bayern

- Erik avsätts 1439.
- Kristoffer skriver om landslagen.
- Kungen ska regera med rådet. Enbart svenska män i rådet.
- Unionen ses som död.

l) Karl Knutsson Bonde.

- kung tre gånger.
- Propaganda mot unionen
- Dör 1470.